

ผาณิตญา จินตามล : การศึกษาอีตลีสองในฐานะเครื่องมือเสริมสร้างความเป็นปึกแผ่นทางสังคม
 ของชุมชนอีสาน (A STUDY OF TWELVE-MONTHS TRADITION AS A TOOL TO ENHANCE
 SOCIAL SOLIDARITY IN ISAN COMMUNITY) อ. ที่ปรึกษา: ดร.พินิจ ลาภอนามณ์, อ. ที่ปรึกษาร่วม:
 ดร.นฤมล อรุโณทัย 168 หน้า.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาประเพณีอีตลีสองของชุมชนหมู่บ้านในชนบทอีสาน เพื่อให้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ของประเพณีอีตลีสองในฐานะที่เป็นเครื่องมือสนับสนุนการทำหน้าที่ของทุนทางสังคมที่ช่วยในการเสริมสร้างความเป็นปึกแผ่นทางสังคมของหมู่บ้านชนบทอีสานที่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ชุมชนที่ทำการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือชุมชนบ้านชีเหล็ก ต.หนองแวง อ.เมือง จ.ร้อยเอ็ด

ผลการศึกษาพบว่าชุมชนบ้านชีเหล็กใช้ประเพณีอีตลีสองเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอด ความคิด ความเชื่อ ค่านิยมด้านต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์อยู่กับพุทธศาสนา ความเชื่อเรื่องผี ระบบความสัมพันธ์เชิงครอบครัวและเครือญาติ และวิถีผลิตทางการเกษตรให้กับชาวบ้าน โดยเน้นให้เกิดวิถีปฏิบัติที่ยังประโยชน์ต่อการธำรงระบบความสัมพันธ์ทางสังคมเชิงครอบครัวและเครือญาติ สร้างความรู้สึกเป็นญาติเป็นพี่เป็นน้องกับชาวบ้านร่วมชุมชน ส่งผลให้วิถีปฏิบัติต่อกันมีลักษณะของการช่วยเหลือ เกื้อกูล และแบ่งปันซึ่งกันและกัน ทำให้ชาวบ้านมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน ระบบความสัมพันธ์ทางสังคมดังกล่าวนับเป็นทุนทางสังคมของชุมชน ที่มีส่วนสำคัญในการยึดโยงชาวบ้านเข้าไว้ด้วยกัน สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้น ทำให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ และมีความเป็นปึกแผ่นทางสังคม “อยู่ชุมชนกินเย็น” มาตั้งแต่อดีต

ปัจจุบันชุมชนบ้านชีเหล็กก็ยังคงพยายามนำเอาประเพณีอีตลีสองมาใช้เป็นเครื่องมือในการผลานและผูกพันผู้คนเข้าไว้ด้วยกัน แม้ว่าจะมีการปรับเปลี่ยนวิถีปฏิบัติแตกต่างไปจากอดีตบ้าง แต่ยังสามารถรักษาบทบาทหน้าที่ทางสังคมไว้ได้ ไม่เพียงเฉพาะการผลานชาวบ้านในหมู่บ้านเดียวกันและหมู่บ้านใกล้เคียงเหมือนในอดีตเท่านั้น หากแต่ยังใช้ผลานญาติพี่น้องที่อยู่ห่างไกลให้มีความผูกพันกัน แต่การที่ประเพณีอีตลีสองไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมือนในอดีตที่ผ่านมา เพราะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ทำให้วิถีชีวิตของชุมชนเปลี่ยนไป ผู้คนมีความห่างเหินกันมากขึ้น และทำให้ประเพณีอีตลีสองมีบทบาทน้อยลงในการทำหน้าที่กำหนดหรือควบคุมพฤติกรรมของชาวบ้านให้ประพฤติปฏิบัติต่อกันอย่างมีศีลธรรม ไม่เอาัดเอาเปรียบ เบียดเบียน มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ และแบ่งปันให้แก่กัน

การที่ประเพณีอีตลีสองยังสามารถทำหน้าที่สำคัญให้กับชุมชนได้เป็นเพราะ 1) ชาวบ้านยังให้ความสำคัญต่อการรักษาสายสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว เครือญาติ และเพื่อนบ้าน ไม่ให้ห่างเหินกันมาก 2) คนเฒ่าคนแก่และพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้นำทางการประกอบประเพณีของชุมชนให้ความสำคัญต่อการถ่ายทอดวิถีปฏิบัติตามประเพณีอีตลีสองให้กับบุตรหลาน 3) บ้าน วัด โรงเรียน และองค์การบริหารส่วนตำบลมีการประสานความร่วมมือและช่วยเหลือกัน 4) วิถีการประกอบอาชีพของชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นวิถีการทำเกษตรที่ญาติพี่น้องต้องมาร่วมมือช่วยเหลือกัน

4689199720: MAJOR HUMAN AND SOCIAL DEVELOPMENT

KEY WORD: SOCIAL SOLIDARITY / SOCIAL CAPITAL / HEET SIB SONG TRADITION

CHANIYA JINDAMON: A STUDY OF TWELVE-MONTHS TRADITION AS A TOOL TO ENHANCE SOCIAL SOLIDARITY IN ISAN COMMUNITY. THESIS ADVISOR: PINIT LAPTHANANON Ph.D., THESIS COADVISOR: NARUMON ARUNOTAI, Ph.D. 168 pp.

The main objective of this research is to study twelve-months tradition (Heet Sib Song) as practical Isan traditions to provide social capital to enhance social solidarity in Isan rural community. The research was conducted by using qualitative research methods: participant observation and in-depth interviews, in Ban Kee Lek, Tambon Nong Wang, Muang District, Roi-Et Province.

The research found that villagers in Ban Kee Lek have used twelve-months tradition as a tool to transfer their local traditional thoughts, beliefs, and social values in response to practices of Buddhism and animism, ties of kinship, and customs of local agriculture. Twelve-months tradition have not only kept local people's close relationship but also their social supporting system among themselves and with neighboring villages. These social and cultural practices have long been accepted as Isan social capital tying local people to live together in harmony, self-reliance, and social solidarity. This pattern of Isan ways of living is locally recognized as 'Yuu Chum Kin Yen', literally means 'to live peacefully and to eat bountifully'.

At present, the Ban Kee Lek villagers still practice twelve-months tradition in order to amalgamate with not only their neighboring villages but also their relatives who live far away from the community. However the research found that the traditions cannot provide their effective social functions and social capital as much as they did in the past. This is mainly because dynamic economic, social, and cultural changes have turned the villagers' lifestyle to become more estranged and have undermined their social solidarity.

Twelve-months tradition still has important social functions in the community because 1) villagers place a high value on the maintenance of good relationships among family members, relatives, and neighbors; 2) seniors and monks who are traditional leaders see the importance of passing down twelve-months tradition to their young generations; 3) there are cooperation and assistance among households, temples, schools, and the sub-district administrative organization committees; and 4) the agricultural work and lifestyle encourages cooperation and labor exchange which brings villagers together to help one another.